

A Szervezett Munkás-ból

Szemelvények 1923—1928

Ötven évvel ezelőtt (1923. január 6-án) jelent meg a Szervezett Munkás első száma. Belgrádban adták ki, a Jugoszláviai Szövetségi Szakszervezeti Tanács Központi Közlönye volt. Célja pedig — mint az első számban közölt Köszöntő szavunk-ból értesülünk —, »A magyarnyelvű „Szervezett Munkás” megindítása a jugoszláviai munkásmozgalom egy nagy szükségletét fogja kielégíteni. A nagyszámú magyarajkú munkásságnak módja lesz ekként nemcsak állandóan figyelemmel kísérni a szakszervezeti munkásmozgalom fejlődését, hanem élénken részt is venni a szakszervezetek újrateremtésében, valamint a harcokban, amelyeket a tőke offenzívája számunkra már előkészít. Ezzel el fog járulni az öntudatos jugoszláviai munkásság szellemi és a tettekben nyilvánuló egységének nagy akadálya, mert a magyar elvtársaink az ő „Szervezett Munkásuk” révén szoros lelki kapcsolatba jutnak a jugoszláv proletariátussal, fegyvertársukkal a kérelhetetlen osztályharcban, amelyben már eddig is sok közös harcban küzdöttek, túrtak és szenvedtek«. Ezt a célt szolgálta a vasárnaponként megjelenő lap szerkesztési koncepciója: cikkeket közölt a nemzetközi munkásmozgalom köréből, tudósításokat a hazai szakszervezetek harcáról, gyári vagy falusi tudósítók, munkáslevelezők írásait a munkáséletéről, a kizsákmányolásról, az osztályharcról, a szervezkedés fontosságáról...

Az első számokat tehát Belgrádban szerkesztik és adják ki (Szerkesztőség és kiadóhivatal: Palilulska Kasina, Beograd, Vidinska ul. br. 58. Telefon 882), a laptulajdonos Jovan Vuković asztalosmunkás, felelős szerkesztő pedig Nemanja Lazarević. Április 15. számtól kezdve már Pavle Popović börmunkás a főszerkesztő. Domány János neve szerepel, majd 1927-ben Sámi László, aztán Hedrich Károly, Petar Francišković, Hegedűs József. Ekkor már persze, Szabadkán dolgozik a szerkesztőség. A lap kiadása sok, főleg anyagi nehézségbe ütközött, s az első fél év után, június 10-én meg is szűnt, hogy aztán 1925. június 21-én ismét megjelenjen. Ettől kezdve folyamatosan megjelent egészen 1929. január 13-ig, utolsó száma ezt a dátumot viseli.

Sajnos, a lap, anyaga ma nehezen hozzáférhető, Vajdaságban nincs belőle egyetlen eredeti komplett sem. A Vajdasági Forradalmi Múzeumban két évfolyam található meg eredetiben, a többi fotókópiákban. Ezek a körülmények igen megnehezítik a tanulmányozást, pedig erre szükség lenne. Tanulságos,

hasznos lenne ez sajtótörténetünk kutatói és a sajtó dolgozói számára is. Eből a hiányos öt évfolyamból — akár az írás, akár a szerkesztés szempontjából — olyan tapasztalatokat szűrhetnénk le, amelyeket nem becsülhetünk le.

De nemcsak a sajtó, az újságírás számára lenne érdekes a Szervezett Munkás behatóbb tanulmányozása. Múltunk, történelmünk egy korszakának megértéséhez is nélkülözhetetlen dokumentumokat szolgáltat: a szervezeti életből, az osztályharcról, a dolgozók munka- és életkörülményeiről. A múlt helyes megértése nemcsak a történészek számára fontos. Általában elmondható, hogy igen hiányosan ismerjük a húszas évek Vajdaságának társadalmi körülményeit, eseményeit, gazdasági és szociális viszonyait, pedig — ez nem lehet vitás — ezek ismerete elengedhetetlenül szükséges lenne a háború utáni események jórészenek helyes megértéséhez is.

Saját tapasztalatomra hivatkozhatok, annak alapján állítom a fentieket. A Szervezett Munkás olvasása közben sok olyan összefüggés megvilágosodott előttem, amit előbb csak homályosan láttam, vagy amit nem is sejtettem. A jubileumi esztendő mellett elsősorban ez, haladó hagyományaink, múltunk jobb megismerésének szükségessége, a jobb megismerés lehetőségeinek megteremtése teszi indokolttá, hogy a Forum a Kövek című sorozatban közreadjon egy kötetre való írást a Szervezett Munkásból. A válogatás elsősorban azokat a tudósításokat tartalmazza, amelyekben a munkáslevelezők a munkások életéről és harcáról számolnak be. A hamarosan megjelenő kötetből közlünk itt néhány írást.

(bn)

Sztrájk a „Ferrum” gyárban

A jugoszláviai kapitalista börtönök egyik legrosszabbika kétségtelenül a subotici „Ferrum” vagongyár, amelyről a munkássajtóban már annyi szó esett. A vagongyár igazgatóságának szüntelen és tervszerű mesterkedései folytán az itt foglalkoztatott munkások kénytelenek állandó harcot folytatni jogaik és munkafeltételeik védelmére, amelyeket eddig is nehéz küzdelmek árán sikerült kivívni. Legnagyobb bűne a gyárigazgatóságnak sok más kisebb mellett, hogy nem tiszteli a kollektív szerződést, kénye-kedve szerint bocsátja el a munkásokat és a munkások egy csoportját havidíjasokká nevezi ki, hogy ezáltal egyenletlenséget szítson közöttük és sztrájktrórkot neveljen. Ebben a vállalatban az utóbbi 10 hónap alatt körülbelül 13 különféle mozgalom volt, amelyeknek nagyobb része sztrájk volt és amelyekben 300—400 munkás is részt vett.

Mihelyt az egyik sztrájk véget ért s a kollektív szerződés alá volt írva, mindjárt más sztrájk tört ki, mert a gyárigazgatóság Steiner igazgató úr személyében azonnal hozzálát a szerződés kijátszásához és a munkások bosszantásához.

Steiner igazgató úr édeskeveset törődik vele, hogy a kollektív szerződésnek törvényes ereje van, egyszerűen keresztül gázol rajta, s amikor a munkások figyelmeztetik, hogy a szerződést tiszteletben kell tartani, cinikusan azt válaszolja, hogy neki ahhoz semmi köze és hogy a papiros türelmes és mindent elbír.

Steiner igazgató úr ezen betyáros eljárása a munkásokat igen nehéz helyzetbe hozza, mert mindennapi legkülönbélebb provokálásokkal a munkásokat az utcára dobja ki, hogy családjaikkal együtt éhezzenek. Legutóbb is, amint azt előbbi számunkban jeleztük, április 7-én a fent említett okok miatt sztrájk tört ki, amelyben körülbelül 400 munkás vesz részt, s amely változat-

lanul a munkások teljes szolidaritásával tovább tart. A novisadi kerületi munkafelügyelőség közbenjárására f. hó. 14-én Steiner úr azt válaszolta, hogy reá nézve a sztrájk nem létezik és aki a munkások közül dolgozni akar, csaját jöjjön vissza a gyárba, mert a gyárnak kellenek munkások és ő fel is fogadja őket — természetesen csak azokat, akik neki tetszenek.

Steiner igazgató úr ezen legújabb sületű jószívűségét a munkások nagyon szépen köszönik, de nem kérnek belőle, hanem azt üzenik Steiner úrnak, hogy ki fognak tartani teljesen jogos küzdelmükben jogaikért egész a végső győzelemig. A szünetnélkül mozgalmak, amelyek ebben a vállalatban tanyát ütöttek, óriási kárára vannak ezen „boldog” ország közlekedésére, mert ebben a gyárban javítják az állam vasúti kocsijait. Eppen ezért felhívjuk az illetékes körök figyelmét — elsősorban a Közlekedési Minisztériumét —, hogy a termelés ezen szabotálásának egyszer vessen véget és leckéztesse meg ezeket a nekidult kapitalista gyárosokat. Ha pedig az illetékes körök nem fognak intézkedni, hogy a munkások újra visszatérjenek a munkára, ami a termelés természetes fejlődését fogja csak előmozdítani, akkor az egész munkásosztály és az egész becsületes közvélemény tisztában lesz vele, hogy a közlekedés szabotálását és a termelés ilyen fellendülését felülről segítik elő.

Ebben az esetben a suboticei vagongyár munkásai és az egész jugoszláviai munkásosztály elhárít magától minden felelősséget a válság miatt, amelybe a közlekedésünk fog kerülni s amely a különféle Steinerek üzelvei miatt napról-napra nagyobbodik.

1923. május 1. — 16. szám.

A suboticei munkásság harca

A hat hét óta változatlanul tartó „Ferrum”-gyári kizárás koncertjébe, mely 400 proletár családot éhezett, azóta újabb hangok kezdenek belevegyülni.

Ugyanis tudnivaló, hogy a „Ferrum” D. D. vezérigazgatója, Steiner úr a suboticei gyárosok szövetségének az elnöke is. S ezen nemes minőségében, saját érdekeinek védésére, felhasználja a többi munkaadó társait. Vagyis annak tudatában, hogy a dolgozó munkástömegek minden támogatásukkal a harcban levők háta mögött állnak s ennek következtében a letörésük igen nehéz dolog, mégis hogy némi reményei legyenek a munkásság elbuktatására, rávette a többi suboticei munkaadókat is, hogy ugrassák ők is a munkásokat addig az ideig, amíg ő a sztrájkolót letöri. Ebből azt várja, hogy így a sztrájkolók nem részesülnek anyagi támogatásban.

Steiner úr felhívásának elsősorban is Reiter László úr, a suboticei dinamó és villamossági cikkek gyáranak az igazgatója tett eleget, amennyiben a munkásai egész bizalmi testületét minden indokolás nélkül elbocsájtotta. A munkásság megvédendő úgy a bizalmi férfait mint a saját presztizsét, három napos eredménytelen tárgyalás után, kénytelen volt a sztrájkot proklamálni. Ennek következtében 30 fővel megszorodott a suboticei sztrájkolók száma.

A többi munkadók is siettek Steiner úr segítségére és a minimálisra redukálták a munkáslétszámot. Egyes üzemekben pedig 5 órára szállították le a munkaidőt. A célja ennek nyilvánvaló, a harcot segítő tömeg legyöngítése.

A munkaadók ezen gyalázatos mesterkedései azonban a legkevésbé sem félemlítik meg a harcedzett munkásságot. Mert tudják, hogy az igazságos proletárérdekekért kell nekik a szenvedést és a már-már hónapokba nyúló koplalást eltűrni. Tudják, hogy ebben az igazságtalanságtól burjánzó társadalomban az igazság kivívásáért hosszan és sokat kell harcolni. És a harc szenvedésekkel van telve.

Subotica munkássága a munkaadói részről nem is veszi rossz néven ezeket a letörési szándékokat, mert tudatában van annak, hogy az osztályok harcában mindkét félnek létérdeke úgy a támadás mint a védekezés.

Hanem más oldalról jövő támadások fokozzák a felháborodás legmagasabb stádiumába az öntudatos munkásság hangulatát. Ugyanis azok a volt

munkatársaink, akik nem is olyan régen még munkásvezéresdit játszottak és a munkásság görnyedő hátát használták fel lépcső gyanánt, hogy potrohuk háborítatlan továbbhizlalásának biztosítására a betegsegélyző pénztárakban elhelyezkedjenek, most mikor egy kicsit megmelegedtek a dologtalan székből, fiók-kapitalistáknak képzelik magukat s a valódi kapitalistákkal szövetekezve, orvítamadást intéznek az osztályharcos munkásság ellen. Ezeknek a kapitalisták által megvesztegetett és még ezen júdáspénzen felül újabb munkásfillérekre éhes pizok-férgeknek, Blagoje Bracinac sztrájktrő-vezér kegyelméből a suboticei vezére, Klinger Hugó az utódállamok munkássága által közismert és általánosságban utált kapitalista uszályhordozó.

Az a Hugó bácsi, aki Suboticára jöttekor azzal keltett a minden politikától ment gazdasági szervezet vezetői előtt feltűnést, hogy nagy hangon kijelentette, hogy ő mint a bécsi kommunista párt megbízottja jött Jugoszláviába. Már akkor sejtették az illetékesek, hogy ez a bácsi nem elvtárs, hanem egy jól maszkirozott konjuktúra lovag. Az események a föltevést igazolták. Szerénytelen tolakodásai, s közben véresszájú kijelentései révén a szervezeti élet vezetői közé betolakodva mint intellektuel a mozgalmak vezetője lett. Azonban hamarosan kellett tapasztalni, hogy az általa vezetett mozgalmak mind elbuknak. Oly csúfosan és oly feltűnő módon, hogy ennek következtében egyes munkáskategóriák kezdtek magukat a szervezettől távolartani. Ez gondolkozóba ejtette az öntudatos munkásokat, s elkezdtek vizsgálni a történeteket. S rájöttek arra, hogy Hugó bácsi a kapitalisták malmára hajtja a vizet. Ezek a megállapítások kezdtek a munkásság előtt egész más világba helyezni az undorkának a nyárspolgári alakját. S egy szép napon a „bécsi kommunista” arra ébredt, hogy a munkásság neki hátat fordított.

Azonban a hősrünk nem az az ember, aki e lelepleztetése után eltűnik a láthatárról. Sőt, levetkőzve, a véresszájú kijelentéseit, a következő felvonásban mint szociáldemokrata antikrisztus jelent meg a porondon. S mint ilyen kiérdemelte magának a „Munkás Kamara” suboticei titkársági állását és az „Állami Munkás Börze” helyi vezetőségi funkcióját is. Így berendezkedve kezdett kényelmesen élni. Azonban a jó adag feltűnési viselkedése nem hagyott neki teljes nyugtot. A zavartalan emésztéséhez hiányoztak neki azok a munkáscsoportok, akiknek pufogó frázisokat lehet beadni. Ha valami nincs, hát csinálni kell, gondolta Klinger úr, és a tett hímes mezejére lépett. Blagoje Bracinaccal megkezdte Suboticán azt a munkát, amely a legpiszkosabb és a legelítendőbb.

Mint rég várt kínálkozó alkalmat, felhasználni gondolta üzemi segítő társul a „Ferrum” gyári 400 munkás hat hét óta tartó éhség-sztrájkját s ezzel kapcsolatban a küzdőtér szagára összegyűlt varjak 90 főnyi seregét, tárgyalást kezdett a gyár igazgatóságával, hogy ő hajlandó Bracinaccal egyetemben a gyárat olcsó munkásokkal ellátni. Ha sztrájktrő pododborok felállításában hajlandó őket a suboticei kapitalista társadalom támogatni. Steiner vezérigazgató úr kitörő örömmel fogadta az ajánlatot. S kijelentette, hogy egyedüli vágya olyan munkásokkal dolgoztatni, akik ilyen jólgondolkozó Hugó bácsik vezetése alatt állanak. A sztrájkban levő 400 munkás pedig dögöljön meg az utcán éhen.

Meg is kezdte a nemes alapító munkát. Azonban minden hájjal való megkentsége dacára egy fontos tényezőt kifelejtett a játékból: az öntudatos suboticei ősszmunkásságot. Ugyanis Subotica ősszmunkásságának bizalmi testülete, mikor éppen az egységes munkásfront felépítéséről tárgyalt, akkor tudta meg a pizok tervet, amely a kialakulni akaró egységet még több darabra akarja tépni. S oly hangú üzenetet küldött Hugó bácsinak, hogy ha nincs megrészegedve a kétes sikertől, hát bizonyára az inába szállott a terve. Azonban még kellemetlenebb napja is lesz a bácsinak, még pedig az a nap, amelyen Suboticán 2000 szervezett munkás fogja nyilvános gyűlésen a fülébe ordítani, hogy gyalázatos egységbontó, most már ne tovább!

Subotica öntudatos munkássága a tőle telhetőt meg fogja tenni e munka meghiúsítására. De a siker érdekében szüksége van az ország ősszmunkásságának a támogatására. S szeretjük hinni, hogy ez nem is fog elmaradni. Ez legyen a jelszó: Sárba tiporni az egységbontókat!

1923. május 27. — 20. szám.

Dungyerszki sörgyár fenevadja

(V.-becskereki munkáslevelezőnkől)

Nap-nap után érkeznek panaszos levelek a „Szervezett Munkás” szerkesztőségéhez, amelyek mindig a tőkés banditák és pribékjeinek gyalázatos munkásnyúzásairól — redukciós törekvéseiről számolnak be.

Mindannyinál piszkosabb és gyalázatosabb eseményről számol be v.-becskereki munkáslevelezőnk.

A minap a Dungyerszki v.-becskereki sörgyárban görcsös zokogással ment az irodába az egyik öntudatlan munkástársnőnk s követelte, hogy azonnal fizessék ki a megdolgozott munkabérét, ha el akarják bocsátani. Az iroda „öreg pénztárnok ura” szánakozón kérdezte az elbocsátás okát. Elvtársnőnk sírva mondotta, hogy a pincemester úr — „a munkából való gyakori kérés miatt akarja elbocsátani” — pedig a valódi oka egészen más.

A fenevad pincemester úrnak ugyanis nagyon megtetszett a proletár nő szépsége. A fekete lelkű bandita sátni karmait kinyújtotta a proletár női szépség gyümölcsének letépésére. Hogy ezt könnyen elérhesse, gondoskodott hát alkalomról is. Felküldte elvtársnőnket a parancsoló úr lakásának a takarítására. Gyalázatos szándéka csakhamar a fenevadat is utánaküldte elvtársnőnk munkájának megsürgetésére!... „Elvtársnőnk nem engedelmeskedett a munkásúrgetésnek”, hanem erős proletár akarattal tagadta meg urának gyalázatos parancsát...

A pincemester „úr” azonban nem azért teljhatalmú kisisten, hogy olyan könnyen lemond a zsákmányáról — elvtársnőnk szépségének erőszakos élvezetéről. Igyekszik ijesztéssel kényszeríteni a megadásra. Elbocsájtotta az elvtársnőt azzal a biztos tudattal, hogy a munkanélküliség nyomora majd gyorsabban célhoz vezeti...

Hej! Fenevad! Mit képzel Ön a hatalmasságáról? Azt hiszi önnek mindent szabad? Talán híg agyvelejével azt képzei, hogy a munkaerő olcsó megvásárlásával jogában áll a szebb proletár gyermekeink testének és lelkének bemocskolására is?... Oh te és a többi nyomorult szemetei a kapitalizmusnak! ne higgyétek, hogy ma is a középkor feudális-főúri első nászéjszaka jogával rendelkeztek a proletár leánygyermekeink, feleségeink szépsége fölött!... Ám ha mégis élni akarnátok, erőszakos jogtalan hatalmatokkal, úgy a munkások irgalmatlan bosszújával találjátok szemben magatokat! Ma van már eszköz és mód, amellyel az öntudatos, osztályharcos proletár tábor meg tudja védeni a gyöngé, fel nem világosodott testvéreit a támadások ellen!

Proletár testvéreim! Munkásszülők! Lássátok meg ti is azokat az eszközöket, amiket az osztályharc alapján álló szakszervezetek nyújtanak a gyengék védelmére. Küldjétek hát kenyérkereső fiókáitokat a munkásosztály védvárába, a szakszervezetekbe. Segítetek ti is proletár szülők a szakszervezet kiépítésében, mert ilyen úton megakadályozhatjátok a tőke vadállatainak szemérmetlen megbecstelenítő törekvéseit. S csak az osztálytudatos szakszervezetek védelmezhetnek meg minden proletárt ama sok nyomor mélységes szenvedéseitől is, amikkel a tőke fenevadjai megadásra akarják kényszeríteni leányaitokat, feleségeiteket.

Proletár apák, anyák! Gyermekek! Leányok! Férjek! Feleségek! Tömörüljétek az osztályharcos szakszervezetekbe, hogy minél előbb megerősödvé végleg leszámolhassunk a Tőke ragadozó fenevadjaival! Harcra proletárok!!...

1926. január 31. — 5. szám.

A kapitalisták „törvényes” emberölése

(B. topolai munkáslevelezőnkől)

„Aratási szerződés” a neve ma felénk a legújabb orgyilkos eszköznek, melynek segítségével a lelkiismeretlen tőkés osztály a lassú, de biztos éhhalál karmaiba dobja a ma még szervezetlen vagy csak gyengén megszervezett, de számbelileg legnagyobb rétegét a proletariátusnak: a földmunkásságot.

Ezen gyilkos eszköz annál veszélyesebb, mert a kapitalista törvényesség minden látszatkéllékével rendelkezik és még akkor is sokakat csalódásba ejtne, ha a tömegek nem volnának megfertőzve — a kapitalista rabló-gazdálkodás romlott erkölcsi felfogása által.

Minden idők uralkodó osztályának erkölcse, — fokmérője egyszersmint az őt szülő termelési rend helyes — vagy helytelen, gyenge vagy erős voltánál is.

A jelenlegi kapitalista gazdasági és társadalmi rend pusztító és pusztuló rothadtságát mi sem bizonyítja jobban, minthogy uralkodó rétegei magától értetődőnek és természetesnek tartják, a dolgozó széles néprétegek emberöléssel egyenlő leggyalázatosabb kizsákmányolását is.

Hogy pedig kik a lázítók, — ennek bizonyosságául álljon itt a hozzánk eljuttatott aratási szerződéstervezet!

1926 évi aratási szerződés!

Mely alulírottak között a mai napon a következő feltételek mellett kötött meg.

I. Tóth Isaszegi János tulajdonos munkaadó kiadja a Topolyai határ I. dűlőjében lévő kb. 26 lánccs őszi búza és 5 lánccs őszi árpa, a Lebach féle földön lévő 21 lánccs és a Vicsek földön lévő 4 lánccs őszi búza learatását, valamint a Tóth szálláson kb. 26 lánccs kukoricaföld és 1600 négyszögöl komlóskert munkálatát.

II. 12 pár részaratónak, mely szám nem redukálható, az embereknek erőseknek és a marokverőknek felnőtteknek kell lenniök. Munkások kötelezik magukat az alábbi munkák pontos teljesítésére:

III. A kapával fogatos cirkalom után négyzetbe elültetett kukoricát ekésés után kétszer vagy a tulajdonos kívánságára háromszor megkapálni, az ekéséshez lóvezetőt adni, lóvezetők 20 din. pótnapszámot kapnak, a kukoricát felszólításra kifattyazni és azt ötödén leszedve, góréba vagy padlásra, gyengét kidobálva, szárazon fosztva betakarítani, szarát a hajnali és esti órákban kiskapával kivágni, cirokba vagy más alkalmas anyagba bekötöni, a földről pedig munkaadó által adott fogaton kispúpba lehordani.

IV. A gabonát felszólítás után azonnal saját eszközeikkel alacsony kistarlóra learatni, 18 kévés kereszttekbe rakni, széles sor és egyenes kimért vonalba, hogy a tarló felkeresztkezés után lógereblyével fölkaparható és azonnal ugarolható legyen.

V. A tarlót kézi gereblyékkel vagy az aratók által a géphez adott emberrel kell felkaparni, a munkaadó választása szerint a kaparékot összeszedni, kiskévékbe bekötöni, külön keresztelni és kazalba rakni, a szélvihar által szétszórt vagy megázott kévéket megszáritani és összerakni.

VI. A learatott gabonát munkaadó fogatán kazalba berakni, vagy alkalmas idő esetén egyenest a cséplőgépre hordani, a munkaadó az aratókat tetszés szerint oszthatja be. A Lebachföldi és Vicseki búza a vasúti fatelepre lesz kazalba hordva.

VII. Az aratók 3 lánccs bükkönyös zabot és 2 lánccs mohart kötelesek Tóth szálláson lekaszálni. A munkaadó kötelezi magát az elvégzett munkáért a következő teljesítményre:

VIII. Az aratók a learatott összes gabonából a cséplőrész kiadása utáni 12-ik részt mázsálással kapják munkadíj címén, cséplés után, melyet a malomba vagy 4 helyre szállítani tartozik.

IX. Az 5—5 napi igyemunka fejében páronként 75 kg. kenyérlisztet kiadni közvetlen búzaaratás előtt, bármelyik malomba kiadni.

X. Szalma, törek, aprópelyva helyett kapnak a munkások páronként 3 mm. hasábfát vagy egy kocsi szalmát vagy 100 din., a munkaadó választása szerint, a kukoricatörés befejezése után.

XI. Az aratás kezdetekor és végzésekor a munka helyszínére a nadaszab házától eszközeikkel együtt kiszállítani.

XII. A napi ételeik kihordásához tulajdonos egy lovat és kocsit ad, mely az egy helyre összehordott ételt az aratók által adott kocsissal d.e $\frac{1}{2}$ 1 órai időben helyszínre kiszállítja.

XIII. Csöves kukorica részüket a tengeri teljes elvégzése után, köteles a munkaadó a munkások segédkezésével topolyai lakásukra szállítani, vagy ehelyett ugyan ezen időben ugyan olyan szárazat piac vagy telepéről lakásukra szállítani.

XIV. Ha a cséplőgéptulajdonos állítana a gép mellé cséplőmunkásokat, úgy az aratók asztagból való cséplésnél nem kötelesek segíteni, azonban minden arató a cséplési munka helyett 5—5 napot ingyen bármilyen munkára való felhívás után teljesíteni köteles a kukoricatörés előtt.

XV. Kötelesek a munkások közvetlen az aratás előtt 1 négyszögöl próbacséplés után nyilatkozni, hogy a számolt 12-ik rész vagy a 100 klg. búza biztosítékot fogadják-e el? A választás az összes gabonaneműekre vonatkozik.

XVI. Munkaadó az összes gabonát jég ellen biztosítja, annak díját aratók helyett is fizeti, esetleges jégkár esetén a 12-ik rész választásánál az aratókra eső egy 12-ed rész jégkárösszeg ki lesz nekik fizetve a kukorica teljes letakarítása után.

XVII. Aratók az összes gabonából a cséplőrész kiadása után kapják a 12-ik részt, mázsálással kiadva.

XVIII. Minden a szerződéstől eltérő szóbeli illetve megbeszélések érvénytelenek, minden időközi megállapodás a szerződésre, záradékképpen révezendő és aláírandó. Melynek nagyobb erejű fenti szerződés szerződő felek előtt anyanyelvükön felolvastatván és megmagyaráztatván, a szerződésszegés következményeire figyelmeztetve, általuk mint akaratukkal mindenben meg egyezett, elfogadták és aláírták.

Kelt Bácska Topolya 1926. május.

A fentiek után láthatja a proletariátus, hogy sem isteni, sem polgári törvény nem szab gátat a kapitalisták kíméletlen rablásának. Védelmet, támogatást, egyedül önmagától, a csontig aszott, vérig szipolyozott munkáestetstvéreivel való összetartástól — szervezetétől várhat.

Nyisd ki a szemed testvér — szenvedők szenvedője — mártírok mártírja és lásd meg a kapitalizmus szörnyű torkát, mely menthetetlenül elnyeléssel fenyeget, szeretteiddel együtt.

Szervekedj! Készülj a harcra! Ébredj még nem késő — Proletár!

1926. május 23. — 21. szám.

Cukorgyári lakáj ügynöki minőségben

Petrovoszelói munkáslevelezőnkől

Van nálunk egy Vukoszávlyevics Timó „úr”! Nagy „úr” ez a Timó „úr”! Ügynök „úr”. Ez a hivatás pedig nagy hivatás. Talán még miniszteri állásnál is valamivel, ha nem is túlsokkal, de valamivel mégis csak alacsonyabb. Most aztán képzelje el a világ kizsákmányolt munkássága, hogy ilyen cukorgyári ügynök, mint a mi Timó urunk, milyen teljhatalmú „úr” a réparakás tetején. Legalább is olyan úrnak képzeletben őt ott magát, mint a kakas a szemétdombon.

És ez a Timó „úr” — mint a cservenkai cukorgyár ügynöke — fölfogadott nyolcunkat, hogy rakjuk be a petrovoszelói munkásság verejtékét — a cukor-répát — a vagonokba, hogy aztán a henyélésben ellustult petrovoszelói gazdáknek legyen miből egész télen át dözsölni, a cservenkai gyáros uraknak meg csatlósai és hajcsárjainak legyen mivel kiszipolyozni a gyári és rakodó munkásaik eddig megmaradt verejték cseppjeit. Az alku szerint 60 paráért

métermázsanként mi meg is kezdtük a munkát és így robotoltunk egy hétig. Utána három és fél napig vagonhiány miatt nem dolgozhattunk. De ennek eltelte után, hogy a felszaporodott répát mihamarább berakjuk, éjjel-nappal elkezdtünk dolgozni. Másnap megérkezett a „főfelügyelő úr” is. Ez is nagyon nagy „úr”, de a miniszternél még ez is kisebb valamivel. Ennek az úrnak az a hivatása tudniillik, hogy felügyel arra, hogy az ügynök „urak” eléggé kakaskodnak-e a répa tetején, vagyis, hogy minél jobban kizsákmányolják a munkásokat.

Eddig még nem kaptunk fizetést, hát illedelmesen, amint már illik, — kértük a fizetésünket. A felügyelő „úr” azzal a kifogással utasította el kérésünket, hogy még nem jöttek meg a berakott vagonszámok, hát nem is fizethet, de ha mi munkások mégis enni akarnánk, úgy menjünk a közeli korcsmába, ott majd kapunk pénzt. Persze a „nagyon nagy úr” a „felügyelő úr” ezzel csak gúnyt akart úzni a mi nyomorúságunkkal, mert ő jól tudja, hogy mi éhbérért vagyunk kénytelenek dolgozni s nem keresünk alig annyit, hogy családunkat hajába-krumpliból jóllakathassuk.

Felszólított még a „felügyelő úr”, hogy rakodjunk éjjel-nappal, nehogy vagononként a gyárnak fekbért kelljék fizetni. Mielőtt a munkához ismét hozzáláttunk volna, kijelentettük, a mi Timó „urunknak”, hogy csak egy dináros bérért vagyunk hajlandók éjjel-nappal dolgozni.

Miután a „felügyelő úr” már tovább utazott felügyelni a munkás kizsákmányolást s gúnynolni a kizsákmányoltakat, Timó „úr” azzal utasította vissza kérésünket, hogy kérjük a „felügyelő úr”-tól.

Mi ezek után nem voltunk hajlandók tovább dolgozni, annál is inkább, mert Timó „úr” kijelentette, hogy ha keveseljük a bért, hát majd ő keres másik munkásokat. De miután más munkást nem kapott, csendőrökkel akart minket visszakényszeríteni a munkába és kijelentette, hogy ha nem vagyunk hajlandók továbbra is 60 parás éhbérért dolgozni, úgy az eddigi bérünket se fizeti ki.

Közülünk négyen munkába is álltak, de négyen, élünkön Hegedűs elvtársával, kitartottunk követelésünk mellett s ezért most állandóan csendőri zaklatásnak vagyunk kitéve.

Munkástársak! Ez a Vukoszávlyevics Timó „úr” is meg a felügyelő „úr” is egy szál virág a kizsákmányolók csokrából, akit csak a szervezett munkás-ság tud megsemmisíteni vasöklével.

Szervezkedjetek hát!

1926. október 24. — 43. szám.

Könnyű pénzhez jutott a földbirtokos hajcsárja

Kevipusztai földmunkás levelezőnkől

Munkások és munkásnők verejtékéből összekocsonyásodott Ungár kevi tornyospusztai birtokon folytatódik a középkori hűbér-rendszer kizsákmányolási formája, amit szemléltetn állít elénk a megtörtént visszaélés azzal a 68 munkás és munkásnővel, akik az első kukoricakapálás alatt az Ungár birtokon dolgoztak. A rendszer végrehajtója és legfőbb atyaistene Göblös György főhajcsár, aki a mai rendszer eszközeit, módjait nagyszerűen ki tudja használni arra, hogy munka nélkül könnyű pénzhez jusson. Ez a mód a hajcsár úrnál ugynevezett „tévedése”, amivel „elszámolta” a munkások megdolgozott éhbérért.

A 68 munkás és munkásnő munkába állása előtt határozott munkabért követelt: a férfiaknak 30 dinár, a nőknek 25 dinár napszámot. Ez meg is lett ígérve. Vagyis egy szóbeli szerződést kötöttet a munkaadó „megbízottja” és a munkások között, ami éppen olyan kötelező érvénnyel bír normális viszonyok között, mint az írásos szerződés.

De éppen itt a baj, hogy egy szerződés, munkások jogait védő törvény a középkori reakciót felülmúló erőszakok káoszában megsemmisül. A munkás-ság meg szervezetlen erejénél fogva képtelen érvényt szerezni akár írásos,

akár szóbeli szerződésnek avagy törvényeknek. Így semmisült meg az Ungár hajcsárja és a munkások közötti szerződés-alku is a munkások összetartása hiányában, amikor a napszám kifizetésére került a sor.

Göblös főhajcsár úr a fizetés előtt jóval „összeszámolta”, hogy mennyit kell kifizetni a munkásoknak és munkásnőknek. A fiatal, 18—21 éves munkásoktól napi öt dinárt, az öregebbektől pedig heti 5 dinárt vont le „ismeretlen” jogcímen „tévedésből”, amit ökelme kenetteljesen bizonyítani is akart.

A munkások fölzúdultak a jogtalanságon és követelték a jogos napibért. Göblös úr ekkor a „tévedést” Július nevű lányára toltá, amiért ő nem felelhet. De látva az öregebb munkások harciasságát, sietett a követelő „lázadókat” kielégíteni. De a megrettent „nagylelkűség” nem terjedt tovább és a fiatal munkásokat, akik nem vállalták szolidaritást a közös szerződés megvédéséért, a lányokéval egyenlő bérrel fizette ki.

Íme, földmunkás testvérek a példa. Ahol erő, bátorság és összetartás van, ott eredmény is van.

1927. június 5. — 22. szám.

Munkásképviselek a községházán

A mi nyomorúságos életviszonyaink között, mely lehetetlen nélkülözést jelent a dolgozók tömegeinek, sem az állam, sem az önkormányzati testületek nem tettek egyetlen lépést sem, hogy a munkásosztály sorsa enyhüljön, javuljon. Sőt még azokat a törvényes munkásvédelmi intézményeket, melyeket még akkor létesítettek, mikor a munkásság szervezett ereje nagyobb volt, azokat is vagy a törvényhozás vagy a járási és megyei kiskirályok önkénye ma már a munkásérdekek szempontjából értéktelenné tette.

Ezzel is bebizonyult, hogy a munkásság nem várhat a kapitalista nagybirtokos urainak jószívűségétől semmit, mert az a kérő szóra süket, azoktól ugyan minden munkás éhen fordulhat föl vagy fagyhat meg az út árkában. Ha nem veszi a dolgozók tömege a maga kezébe sorsa javításának ügyét, akkor minden munkás hozzáfoghat koldusbotja faragásához.

De hogy szervezett erővel, összetartással, a munkásöntudattól vezéreltetve tud könnyíteni helyzetén, azt világosan bizonyítják a staramoravicai képviselettestület december 4-én tartott gyűlésének határozatai is.

A staramoravicai elvtársak megértették a szervezetség jelentőségét és bátran minden terrorral szemben egyesült erővel mentek bele a községi választásokba s sikerült is megszerezniük a többséget maguknak s így jutott az ország ahhoz a szerencséhez, hogy végre akadt egy hivatalos testülete, mely a szegények, kizsákmányoltak érdekében emeli föl a szavát s oly határozatokat hozott, melyek a legértékesebb népréteg, a dolgozók osztályának védelmét szolgálja.

Elhatározták, hogy a közmunka robotot megszüntetik, a közmunkát a helybeli munkások díjazás ellenében végzik el a munkanélküliség csökkentése céljából, s a költségeket az adóalap után vetik ki.

A helyi közutak javításánál és építésénél helyi munkásokat alkalmaznak. A vagyontalan munkások számára házhelyeket osztanak ki s e célból az agrárreform által lefoglalt uradalomból igényelnek megfelelő területet.

A munkanélküliek segélyezésére, minden olyan gazdára, kinek 5 holdnál nagyobb birtoka van, 2 kg. búza adót vetnek ki holdanként.

A szegény iskolás gyermekeket ruhával és tankönyvvel látják el.

Az aratógépekkel dolgozó gazdákat kötelezik, hogy annyi munkásnak és akkora részt juttassanak, amekkorát gép nélkül juttatnának az aratóknak. A kaszaaratás és géparatás közötti időkülönbséget a munkás a munkáltatónál más időben dolgozza le.

A vagyontalan és zsellér munkások ingyenes orvosi kezelésben és gyógyszerben részesülnek. Az orvosi és állatorvosi díjakat leszállították. A kisházás munkások kéményseprési díját törölték. A közutakra kifizetett díjakat az utadóból megtéríteni követelik.

Íme a munkás-paraszt blokk szociálpolitikájának egy kis töredéke e határozatok. Nem sok ahhoz, ami tenni való van még s amit jótörekvéssel meg is fog valósítani, de mindenesetre egy lépés a szociális törvényhozás felé, melyet összetartással, szervezett erővel lehetett csak megtenni. És intő példa azoknak a munkásoknak, kik gyáván meghunyászkodva nem merték fölvenni a választási harcot a burzsuj uraik ellen.

Lehet, hogy a moravicai elvtársak határozatait néhányszor el fogja gáncsolni a radikális-magyarpárti tartomány gyűlés, de ha lesz összetartás és az összetartással bátorság és erély az összeröffitett burzsujok aknamunkáját és nyílt terrorját visszaverni, végre is be fogják adni derekukat a felsőbb hatóságok és nem csak ezek, de még sok, sok más a szegények és kizsákmányoltak érdekeit szolgáló határozat fog életbe lépni a munkás és parasztszövetség programjának megvalósítása útján.

1928. január 1. — 1. szám.